

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. De Vana Observantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

13. Alia consultatoria qua per se sunt illicita.

Consultatoriae sunt, quando ex iis quaeritur divinum consilium, ut sciatur in negotio oblcuro, quid agendum sit. Haec sunt regulariter illicita, velut reprobationem Dei involventes & prohibita c. Sortes 26. c. 5. nisi ex instinctu divino vel in necessitate in re ardua, deficiente humano consilio cum debita in Deum reverentia & fiducia adhibeantur juxta illud Proverb. 16. Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

14. Et alia divinatoria, qua constituantur sortibus legitime sortitionum.

Sortes divinatoriae sunt, quae adhibentur ad inquirendam futurorum eventuum veritatem, constituuntque sortilegium superstitiosum, tamquam attribuentes demoni futurorum praescientiam, soli Deo propriam, taciturnaque cum eodem demone tam ad sortes dirigendas, tum ad effectus praesignatos procurandos, involventes pactum: nam a nulla alia causa, quam a diabolo cum aliqua apparentia potest sortium moderatio ad occulta & futura significanda expectari.

15. Divinatio ex genere suo est peccatum mortale.

Divinatio ex communi Doctorum sententia est peccatum mortale ex suo genere, sive fiat cum expressa sive cum tacita demonis invocatione. Ratio est: quia divinatio importat sortitium & societatem cum demone, per aetuo Dei hoste: nam per divinacionem homo disciplinae diaboli se subijcit, ab eo occulta aut futura edocendus, ipsiusque documentis fidem praestiturus, adscripta plerumque eidem futurorum praescientia, soli Deo propria juxta illud Isara 41. Annuntiate qua ventura sunt in futurum & sciemus quia Dy estis vos.

16. An levitas materia de mortali est?

Unde existimat Bonacina Tom. 2. disp. 3. quaest. 5. punct. 3. n. 16. post alios, quos citat, non dari levitatem materiam a mortali excusationem, si divinatio serio fiat. Si vero joci causa quis ostendat se velle futura divinare, interim credens sortum esse futile & inane, communiter Doctoris censent talem non incidere in culpam gravem: tamen Castro Palao sup. punct. 3. n. 6. hunc usum raro a mortali excusandum putat.

17. An liceat a demone petere, ut quid revelet, eo modo quo scire potest.

Similiter Bonacina sup. n. 18. divinacionem per somnia, sortes &c. a mortali liberat, si quis per simplicitatem (quod in mulierculis facilius locum habet) illis fidem praestet, si ex ruditate putet a Deo esse, vel tenuiter credat.

Petes I. An sit superstitiosum petere a demone, ut aliquid revelet, eo modo, quo potest cognoscere? Resp. Affir. cum Suarez sup. c. 8. n. 16. Ratio est: quia per hoc ipsum demon intendit aliquid usurpare de excellentia Dei, & honore illi ab hominibus debito, in hoc saltem, quod homo, Deo relicto, ad ipsum recurrit, se illi subijciendo pro auxilio: ergo in hoc illi cooperari tamquam ejus auxilio quis indigeret est superstitio. Deinde licet forte in principio demon non consulatur, ut infallibilis veritatis, tamen intendit hominem inducere

ad talem estimationem vel saltem, ut eam profiteatur & signis ostendat, & deo consulens demonem tale periculum incurrit: periculum autem peccati & ipsum peccatum sunt ejusdem rationis.

Petes II. An divinatio cum tacita & cum expressa demonis invocatione habeant naturam eandem speciem? Resp. Affir. cum Reinaldo, Lessio, Layman & aliis, quos citat, & sequitur Bassus V. Divinatio n. 5. Ratio est: quia taciti & expressi eadem est ratio: atque exemplo professionis tacitae & expressae.

Petes III. An divinationes exercentes, vel divinos consulentes sint ipso facto excommunicati? Resp. probabilis esse quod non: nam c. Si quis ariolos 26. q. 5. in quo excommunicatio illa infligi deberet intelligi potest, adeoque debet, de excommunicatione ferendae sententiae, ipsum sic interpretante consuetudine, ut post Suarez, docet Bonacina sup. n. 22.

QUESTIO III. De Vana Observantia.

VANA observantia est superstitio, qua media inutilia adhibentur ad praestandum vel omittendum aliquid, ad quod illa media nec a Deo, nec a natura virtutem habent. Ut cum ex consideratione aliqujus eventus fortuiti colligit quis aliquid prosperi vel adversi, & inde actiones suas moderatur. Distinguitur a divinacione, quod haec circa speculativam occultorum aut futurorum effectuum cognitionem veretur: illa vero ad opus aliquod praestandum vel omittendum tendat, quae proinde pactum cum demone importat; utpote intendens opus aliquod per media plane inutilia consecrandum, adeoque per demonem promovendum.

Vanae observantiae tres communiter statuantur species, nempe pars notoria, observantia sanitatum & observantia eventuum. Ad has species ceterae sunt revocandae, sive cum expressa, sive cum tacita demonis invocatione fiant. Quae species secundum Castro Palao disp. 1. de Superstit. punct. 8. n. 6. post Suarez l. 2. de Superstit. c. 14. n. 10. & c. 15. num. 2. materialiter dumtaxat differunt, in substantiali malitia superstitiosis plane convenientes.

Ars notoria est ratio consequendi scientiam infusam absque labore per media ad hoc inutilia, ut sunt inspectioes quarundam figurarum, prolationes verborum ignorantum & similia vana & inefficacia adminicula. Hac arte Anabaptistae utuntur, dum coenae suae poculo sumpto in instanti aliquando scripturarum, antea omnino ignoratarum, scientiam consequuntur, demone indubiè eam suggerente, vel (ut vult Sylvius 2. 2. q. 96. art. 1.) ipso per eorum os loquente,

18. An divinatio cum tacita & expressa demonis invocatione sint ejusdem speciei.

19. Divinationes non sunt ipso facto excommunicati.

20. Quid vana observantia.

Distinguitur a divinacione.

21. Tres ejus species accidentales enumerantur.

22. Scilicet ars notoria, qua describitur.

quente, ipsosque ista dementante, ut scripturas se intelligere putent. Unde per Ecclesiam exorcismos, à Catholicis adhibitos, non raso illa scientia ipsis non sine confusione admittitur: quin & ad fidem Catholicam converti in primam ignorantiam revertuntur, ut desert *Marchant To. 2. Tr. 2. part. 3. Tit. 19. q. 2. §. 2.* Hæc observantia ex genere suo est peccatum mortale: quippe quæ continet tacitam cum dæmone, à quo scientiæ infusio expectatur, societatem.

Est ex genere suo mortale.

23. An scientia per dæmonem semel acquisita licent uti.

Dubium autem moveri potest, an acquisita semel, ope dæmonis, scientiâ postea liceat uti? Affirmat *Suarez sup. c. 17. n. 1. & 2. Sanchez l. 2. Moral. c. 4. n. 1. & c. 42. n. 20.* aliique plures modò conservatio aut usus illius scientiæ independenter à dæmone adhibeatur. Ratio est: quia scientia ex se bona est, & peccatum, quo acquisita & parata fuit, jam pertransiit & desinit.

24. Quid observantia sanitatum.

Observantia sanitatum est superstitio, quæ adhibetur media inania & inutilia ad sanandos morbos hominum, vel brutorum: ut contingit, dum ad sanitatis conservacionem, recuperacionem, vulnèrum sanitatem, dolorum mitigationem, ab hostibus protectionem, adhibentur verba, signa, ceremoniæ, nec à Deo, nec à natura, ad id vires habentia.

25. Licetum est gestare Agnos Dei.

Licetum tamen est gestare Agnos Dei, verba scripta, Evangelium Sancti Joannis &c. ad sanitatem recuperandam, conservandam, similisque effectus obtinendos, ut testatur *Augustinus Tract. 7. in Joannem dicens: Cum caput tibi dolet, laudamus, si Evangelium ad caput tibi posueris.* Ut tamen ratio superstitionis facilius excludatur advertendum est cum *Sylvio sup. art. 4. Marchant & aliis*, ne ignota nomina vel characteres admisceantur. Deinde ne aliquid falsi addatur v. g. quod Christus febribus laboraverit: similiter ne ponantur res in modo scribendi, portandi vel suspendendi, aut simili loci, temporis &c. observatione, ad divinum cultum reverentiamque minime pertinente. Denique ne infallibiliter, sed tantum cum bona in Deum fiducia effectus desideratus expectetur. Quomodo autem à vana observantia excusari possint quædam ceremoniæ in diversis Ecclesiis & peregrinationibus ad Sanctorum Reliquias toleratæ & continuæ quasi consuetudine approbatæ, videri potest apud *Marchant sup. dub. 7. & Wiggers hic dub. 15.*

Cautela.

26. Hæc superstitio ex genere suo est mortalis.

Hæc superstitionis species ex genere suo est peccatum mortale, nisi ignorantia excuset: eò quod, saltem implicite à dæmone sanitas aut similis effectus, aliàs per media adhibita non comparabilis, expectetur. Unde parvitas materiæ per se nequit excusare à mortali; ut potest relinquens societatem & commercium cum dæmone, quod in quavis materia gravem continet malitiam, Valentia nihilominus *Tom. 3. disp. 6. q. 13. punct. 3.* in sine excusat à mortali ob parvitatem

An parvitas materia excuset.

materiæ, dum non intercedit expressum cum dæmone pactum, ut si quis annulum semel moveat super filium. Quod etiam admittit *Sanchez c. 40. n. 25. & 13.* si hoc semel faciat joco ad experiendum effectum causâ curiositatis.

27. Quid observantia eventuum.

Observantia eventuum contingit, quando fortuito aliquid contingit vel occurrit, ex quo homo sibi vel alteri aliquid prosperi vel adyersi conjectat: indeque suas actiones moderatur: ut si egredienti domum occurrat vulpes aut lepus, aut si piscem piccantem audiat, & inde malum sibi augurium prælagit: indeoque domum repetat.

Et qualiter à divinatione distinetur.

Hanc observantiam, etsi divinationi valde vicinam & affinem, ab ea tamen distinguit *Bonacina Tom. 2. disp. 3. q. 5. punct. 4. n. 22.* post *Lessium c. 43. n. 66.* in eo, quod in hac observantia signa, ex quibus prælagium sumitur, fortuito occurrant aut incidentin divinatione verò ex proposito querantur & adhibeantur. Deinde quod in hac observantia principia, per intendatur directio operationum; in divinatione autem notitia futurorum aut occultorum.

Hanc observantiam ex genere suo esse peccatum mortale docet *Lessius sup. Bonacina n. 23.* aliiq; ab eo citati: quamquam in ratione ignorantis & bonæ fidei homines simplices sæpissimè à mortali excusentur.

Est ex genere suo mortale.

QUESTIO IV.

Quid & Quotuplex Magia & que ejus Fundamenta?

Magia alia est naturalis & alia superstitiosa, quæ ab aliis diabolica appellatur. Naturalis est ratio quædam operandi mira per causas naturales, absque dæmonis opera. Hanc magiati, etsi de se non malam, tamen ut periculosam & sensim ad superstitiones magducentem cavendam monet *Wiggers de Superstit. dub. 17. num. 102.* post *Malderum, Suarez & alios.*

28. Magia alia naturalis.

Magia superstitiosa, de qua solum hic agimus, est, quædam ratio operandi mira per signa ope dæmonum: sicut enim magia naturalis utitur causis naturalibus, in superstitiosa utitur quibusdam signis, quibus ex quodam pacto allicitur dæmon, ut faciat, quod magus petit.

Magia superstitiosa.

Magia superstitiosa iterum duplex est, seu potius duplicem habet finem. Primus finis est ostentatio vel aliud commodum proprium vel alienum, & sic communi nomine vocatur magia. Secundus finis est dænum alicui inferendum, & dicitur maleficium, veneficium vel sortitaria.

Et hoc ratio est dæni plus.

Magia habet quædam fundamenta, ne statim appareat diabolum esse auctorem operum magicorum, ut facilius hominibus curiosis & stupidis hæc ars commendetur. Primum est: mundum & singulas ejus partes ha-

29. Habet quædam fundamenta.